

शासकीय भिक्षेकरी गृहातील प्रवेशित
भिक्षेकच्यांना देण्यात येणाऱ्या
उपदानामध्ये वाढ करण्याबाबत..

महाराष्ट्र शासन
महिला व बाल विकास विभाग
शासन निर्णय क्र. भिक्षेगृ-२०२४/ प्र.क्र.२६/ का-९
नवीन प्रशासन भवन, ३ रा मजला,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक- ०२ जून, २०२५

वाचा-१) मुंबई भिक्षा प्रतिबंध अधिनियम, १९५९

२) महाराष्ट्र भिक्षा प्रतिबंध नियम, १९६४

प्रस्तावणा :-

मुंबई भिक्षा प्रतिबंध अधिनियम, १९५९ अंतर्गत भिक्षेकच्यांच्या पुनर्वसनासाठी राज्यामध्ये एकूण १४ शासकीय भिक्षेकरी गृहे कार्यान्वित असून त्यांची एकूण प्रवेशित क्षमता ४१२७ इतकी आहे. सदर अधिनियमांतर्गत महाराष्ट्र भिक्षा प्रतिबंध नियम, १९६४ तयार करण्यात आले असून त्यातील नियम २६(३) अन्वये “संस्थेत दाखल असलेल्या प्रवेशितांना जर ते वैद्यकीयदृष्ट्या पात्र असतील तर सर्वसाधारणपणे प्रत्येक कामाच्या दिवशी ८ तास काम करणे आवश्यक असेल”, अशी तरतूद आहे. तसेच या अधिनियमाच्या नियम २७(ब)(३) मध्ये “जी व्यक्ती तिच्यासाठी तरतूद केलेल्या प्रशिक्षणात समाधानकारक प्रगती दर्शविल किंवा जिची वर्तणुक चांगली असेल अशा व्यक्तीस दरमहा रु.५/-यापेक्षा अधिक नसेल इतके उपदान देता येईल.” अशी तरतूद आहे. भिक्षेकरी प्रवेशितांमधील आळशीपणा कमी होऊन काम करण्याची वृत्ती वाढीस लागण्याच्या दृष्टीने तसेच भिक्षेकरी गृहांमधून बाहेर पडल्यानंतर स्वतःचा उदरनिर्वाह करता यावा, यासाठी शेती तसेच लघुउद्योगाचे व्यावसायिक प्रशिक्षण देऊन त्यापोटी मेहनताना म्हणून उपदान देण्याची तरतूद करण्यात आलेली आहे.

सदर तरतूदीमध्ये बदल करून भिक्षेकच्यांना देण्यात येणाऱ्या उपदानाची रक्कम वाढविण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

मुंबई भिक्षा प्रतिबंध अधिनियम, १९५९ अंतर्गत कलम ३५ अन्वये प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकाराचा वापर करून, महाराष्ट्र भिक्षा प्रतिबंध नियम, १९६४ च्या नियम २७ मधील पोट नियम (ब) मधील खंड (३) मध्ये सुधारणा करून सदर नियम खालीलप्रमाणे सुधारीत करण्यात येत आहे.

“(३) जी व्यक्ती तिच्यासाठी तरतूद केलेल्या प्रशिक्षणात समाधानकारक प्रगती दर्शविल किंवा जिची वर्तणुक चांगली असेल अशा व्यक्तीस प्रतिदिन रु.४०/-एवढे उपदान देता येईल.”

२. मा. मंत्रीमंडळाच्या दि. २९/०४/२०२५ रोजी झालेल्या मंत्रीमंडळ बैठकीमध्ये सदर प्रस्तावास मान्यता प्राप्त झाली असून त्यानुसार सदर शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत असून याबाबतची अधिसूचना स्वतंत्रपणे प्रसिद्ध करण्यात येईल. तसेच, याबाबतची अंमलबजावणी आर्थिक वर्ष सन २०२५-२६ मध्ये अधिसूचना प्रसिद्ध झाल्याच्या दिनांकापासून करण्यात येईल.

३. सदर तरतूदीसाठी येणारा खर्च “भिक्षेकरी गृहे”(अनिवार्य) १०४- वृद्ध विकलांग व निराश्रित व्यक्तीचे कल्याण, (०१)(०१) भिक्षेकरीगृह अनिवार्य २२३५-२८७८ या लेखाशीर्षांतर्गत ५०- इतर खर्च या उद्दिष्टांतर्गत उपलब्ध तरतूदीतून भागविण्यात येईल.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०२५०६०२९८१७५७४५३० असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(प्र.वि. कुलकर्णी)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत-

१. मा. राज्यपाल, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव,
२. मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव
३. अ.मु.स.(वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
४. मा. प्रधान सचिव (विधी व परामर्शी) विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई
५. मा. प्रधान सचिव, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई
६. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१ / २, मुंबई / नागपूर.
७. महालेखापाल (लेखा परिक्षा), महाराष्ट्र-१ / २, मुंबई / नागपूर.
८. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
९. निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई.
- १०.आयुक्त, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- ११.निवड नस्ती (का-९)